

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: **«ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ**
РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ НА МЕЗОРІВНІ
(НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Мінькова Анастасія Вікторівна _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Доброва Наталя Василівна _____

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Галузь ресторанного господарства у 2023 році набуває нового розквіту. Після пандемії заклади ресторанного бізнесу стали відновлюватися з новою силою та новими ідеями, намагаючись залучити ще більше нових клієнтів. Ресторанні заклади це постійно актуальна частина життя багатьох людей. Соціальний характер якої полягає у культурному впливі на населення, корисному харчуванні, зменшенні часу на приготування їжі та збільшення якісного проведення часу на роботі, вдома, за розвагами, що загалом впливає на якість життя як окремої людини, так й суспільства, можливості створення нових знайомств та отриманні чудових вражень від відвідування закладу. Економічний аспект розвитку ресторанного господарства висвітлює такі теми як зменшення кількості безробіття, надання робочих місць, збільшення грошових надходжень до економіки країни завдяки вітчизняним підприємствам та відвідуванням туристів. Споживачі продовжують відвідувати ресторани та кафе у різних країнах, і це створює постійний попит для цієї галузі. Ресторани розвивають різні напрямки у харчуванні, такі як здорова їжа, яка дає поштовх створювати нові концепції та меню. Постійна конкуренція потребує постійної адаптації та інновацій, щоб залучати та утримувати клієнтів. Ресторани і не тільки надають можливість іншим компаніям проводити благодійні заходи, створювати банкетні та загалом задовольняти потреби клієнтів. Перераховані фактори дають розуміння, що тема розвитку ресторанного господарства залишається актуальною і обіцяє продовжувати привертати увагу підприємців, інвесторів та дослідників у майбутньому.

Воєнна агресія РФ проти України суттєво вплинули на діяльність даного виду бізнесу. За таких умов держава повинна активно приймати участь у формуванні національної політики щодо сприяння розвитку бізнесу даної сфери, що опинився у скрутних умовах.

Питання державного регулювання та стимулювання підприємницької діяльності є об'єктом дослідження багатьох як українських так і зарубіжних дослідників: Н. Сментини, Н. Добрової, Л. Гончар, О. Котляревського та ін. Зокрема, в наукових працях, що стосуються підприємницької діяльності у сфері ресторанного господарства, висвітлені в роботах: Н. Дуляби, С. Ільчишина, О. Камушкової, Т. Таукешева, Т. Мельник Т. Ю. та ін.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти обґрунтування перспектив розвитку ресторанного бізнесу на мезорівні (на прикладі Одеського регіону).

Мета роботи реалізується через такі завдання:

- 1) охарактеризувати необхідність та важливість ресторанного господарства у національній економіці;
- 2) дослідити показники та методи оцінки для розрахунку розвитку ресторанного господарства;

- 3) охарактеризувати міжнародний досвід перспектив розвитку ресторанного господарства;
- 4) визначити місце ресторанного господарства в економічному розвитку Одеського регіону;
- 5) оцінити стан ресторанного бізнесу в Одеському регіоні;
- 6) розробити SWOT-аналіз ресторанного господарства Одеського регіону
- 7) визначити конкурентні переваги та спрогнозувати розвиток ресторанного господарства Одеського регіону;
- 8) обґрунтувати стратегічні напрями розвитку ресторанного господарства Одеського регіону;
- 9) обґрунтувати заходи активізації економічного розвитку ресторанного господарства регіону;
- 10) розробити прогноз показників розвитку ресторанного бізнесу в Одеському регіоні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних аспектів перспектив розвитку бізнесу у сфері ресторанного господарства.

Об’єкт дослідження – процес обґрунтування перспектив розвитку підприємницької діяльності у сфері ресторанного господарства Одеського регіону.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та проведення дослідження в роботі використані такі методи дослідження:

- загальнонаукові методи для формалізації, аналогії та системного аналізу;
- методи логічної абстракції для аналізу та синтезу;
- економіко-математичні методи для факторного аналізу;
- методи економіко-статистичного аналізу для побудови графіків, табличного аналізу, класифікації та групування;
- маркетингові методи при аналізі опитування, спостережень, побудови SWOT-аналізу;
- методи експертної діагностики для оцінювання, порівняння, ранжирування;
- методи таксономічного аналізу.

Інформаційна база дослідження: наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, агентств, дані звітності підприємств, організацій і установ, дані Державної служби статистики України та мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (59 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг

роботи становить 111 сторінок. Основний зміст викладено на 100 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 11 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження.

Результати дослідження апробовані на IX Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» (22-23 вересня 2023 року).

Доброва Н.В., Мінькова А.В. Міжнародний досвід шляхів розвитку ресторанного господарства. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи*: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22-23 вересня 2023 р.). Одеса, 2023. 610 с. С. 91-93.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі ***«Теоретичні аспекти розвитку ресторанного бізнесу в Україні»*** розглядаються теоретичні аспекти планування розвитку сфери ресторанного бізнесу, визначається поняття «ресторанне господарство» та методи розрахунку ресторанного господарства, а також розглядається досвід ресторанної індустрії за кордоном.

У другому розділі ***«Аналітична оцінка стану розвитку підприємницької діяльності у сфері ресторанного бізнесу Одеського регіону»*** аналізується місце та значення ресторанного господарства для економіки Одеського регіону та визначається сучасний стан сфери ресторанних послуг; окреслюються внутрішні конкурентні переваги ресторанного господарств в Одеській області.

У третьому розділі ***«Обґрунтування перспектив розвитку ресторанного бізнесу Одеського регіону»*** визначаються стратегічні напрями розвитку сфери ресторанного бізнесу, надаються пропозиції щодо можливих заходів активізації економічного розвитку, а також прогнозується ефективність ресторанного господарства Одеського регіону.

ВИСНОВКИ

В результаті розгляду теоретичних, методичних та прикладних аспектів обґрунтування перспектив розвитку ресторанного бізнесу Одеського регіону у кваліфікаційній роботі зроблені наступні висновки.

1. Ресторанний бізнес завжди буде актуальним. Ресторанне господарство – це сфера послуг, яка орієнтована на надання послуг громадського харчування в ресторанах, барах, кафе та аналогічних установах. Ресторанне господарство є невід'ємною частиною туристичної індустрії яке може знаходитися у готелях, на курортах, казино, аеропортах, торгових центрах та інші. Ресторанна індустрія відіграє значний вплив на соціальному, економічному та культурному рівнях. Важливим аспектом стало, що кількість людей, які віддають перевагу споживанню їжі поза домом зростає. Це допомагає як мінімум не готувати вдома та як максимум відчувати нові емоції від закладу.

2. Ключовими показниками ефективності розвитку ресторанного господарства виступають аналіз продажів і доходів, встановлення коректного середнього розміру чеку, задоволеність клієнтів і відгуки, показники фінансової ефективності, дослідження ринку та аналіз конкурентів, управління запасами, продуктивність співробітників, присутність в Інтернеті та цифровий маркетинг та вдосконалення служб онлайн-замовлень і доставки. Одним із корисних підходів вважається фрактальна структуризація ресторанного господарства та застосування системи показників для стратегічної оцінки та розробки напрямів стратегічного розвитку підприємств.

3. Інтеграція технологій у розвиток ресторанної індустрії в міжнародному масштабі являє собою трансформаційну зміну в тому, як ресторани працюють і взаємодіють з клієнтами. Від платформ онлайн-замовлень і доставки, які з'єднують відвідувачів із міжнародною кухнею, до систем бронювання, які пропонують персоналізований досвід, технології стали важливим фактором росту ресторанів і задоволеності клієнтів. Інтеграція технологій залишатиметься рушійною силою для адаптації та міжнародного розвитку ресторанної індустрії.

4. Найбільший з центрів розвитку ресторанної сфери в Україні є Одеса, через туристичність міста, яке відвідують люди з усього світу, з морем для сонячного відпочинку.

Заклади ресторанної індустрії в Одеській області надають перевагу змішаній кухні: європейська 560 суб'єктів, українська (123), італійська (148), японська (146) та інші кухні. Одеська область посідає третє місце за кількістю діючих суб'єктів ресторанного бізнесу, станом на 2021 рік вона складає 4734 закладів або 8% від загальної кількості закладів в Україні.

Ресторанне господарство в Одеській області бере участь в економічному розвитку створюючи валовий внутрішній дохід України на 40 млрд. грн, надаючи роботу 12 тис. людям, а також створюючи робочі місця.

5. Стан ресторанного бізнесу в Одеській області є задовільний, але не інноваційний. Одеський регіон забезпечує 10 тис. мешканців 20 закладами. Одеський ринок втратив 244 заклади та 974 зайнятих працівників у 2021 році порівняно з 2020 роком. Доля витрат населення на ресторани та готелі в середньому за місяць зросла з 1,6% до 1,8% у 2021 році, а обсяг реалізованих послуг суб'єктів господарювання з діяльність із забезпечення стравами та напоями збільшився на 58%, що підтверджує необхідність у продовженні надання послуг харчування. Чистий прибуток закладів сфери ресторанного господарства склав 24 млн. грн у 2021 році, що на 4 млн більше 2020 року.

6. SWOT-аналіз ресторанного господарства Одеського регіону показав, що сильними сторонами ресторанного господарства Одеського регіону є: наявність закладів національної кухні, якісне обслуговування, статус туристичного міста, попит на харчування поза домом, заклад освіти, що випускає професійних фахівців в сфері обслуговування та ін.

Слабкими сторонами ресторанного господарства виявилось нерозвиненість фірмових страв в закладах, недостатня інноваційність та унікальність, малий відсоток додаткових послуг, висока плинність кадрів, недостатній рівень державної підтримки та нерозвинена система лояльності.

Можливостями стали міграційні шляхи, франчайзинг, пусті комерційні приміщення під купівлю/оренду, впровадження нових напрямків приготування їжі та залучення клієнтів, заохочення шеф-поварів з інших країн. Але на шляху можуть стати такі перешкоди як інфляція, конкуренція, економічні кризи, поставка низькоякісної продукції, зниження купівельної спроможності населення та зміна споживчих уподобань.

7. За розрахунком показників методом таксономічного аналізу за фрактальним підходом, обравши 10 популярних закладів ресторанного господарства Одеської області було визначено, що підприємство-лідером виявився заклад «Cafe Central» зі значенням конкурентоспроможності 0,59655, а підприємством-аутсайдером стало «Amsterdam» зі значенням 0,32890. Позитивним аспектом стала динаміка прибутку, що приносить сфера ресторанних послуг в Одеському регіоні, а саме збільшення прибутку на 95% та обсяги реалізованої продукції на 58% у 2022 році порівняно з 2021 роком, але вплив війни та непередбачувані події можуть погіршити стан сфери діяльності ресторанної індустрії.

Конкурентними перевагами ресторанного господарства Одеської області визначено туристичність, багатонаціональність страв, можливість вивчення колориту культури міста, задоволення естетичних потреб людини, вигідне розташування біля моря, якісне обслуговування, що надає відчуття комфорту, безпеки і атмосферу гостинності, наявність закладу освіти, що випускає бакалаврів та магістрів для ресторанної індустрії.

8. Доцільними стратегічними напрями розвитку ресторанного господарства в Одеському регіоні визначено: розвиток унікального бренду та іміджу; вдосконалення діджиалізації та автоматизації; створення дизайну, інтер'єру та атмосфери, що запам'ятовується; впровадження власної служби доставки; розробка власного додатку; виділення коштів на рекламу; активність в соціальних мережах та Інтернеті; відкриття бізнесу з кейтерингу; надання послуг у вигляді гастро-проектів; впровадження концепції «зроби сам»; надання додаткових послуг; розвиток формату акцій та карт лояльності.

9. Можливими заходами для активізації економічного розвитку ресторанного господарства на кінець 2023 року імовірно виділити необхідність приділяти увагу наповненню меню, його цінам та актуальності страв; надання професійного досвіду та умов праці для робітників; впровадження інновацій у вигляді POS-систем; використання QR-кодів, планшетів; співпрацю з місцевим бізнесом та створення маркетингових кампаній; проведення аналітики за допомогою маркетингових інструментів соціальних мереж; введення у функціонування закладу принципи екологічності – з боку закладів ресторанного

господарства і державну підтримку та інвестиції з боку інших країн – із зовнішньої середи.

10. Прогноз показників розвитку ресторанного бізнесу в Одеському регіоні показав стабільний попит у харчування на ринку ресторанних послуг; зростання кількості дрібних форматів; відсутність інвестиційних надходжень до завершення війни; можливість збільшення доходу до 15% при зміні комендантського часу, а відповідно роботи закладів, на годину більше; повернення частини біженців в країну; поступове зменшення числа безробітних; часткове збільшення інфляції; забезпечення ресторанного бізнесу локальними продуктами засіяними аграріями на інших територіях.

АНОТАЦІЯ

Мінькова А. В. «Обґрунтування перспектив розвитку ресторанного бізнесу на мезорівні (на прикладі Одеського регіону)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом».. Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – сукупність теоретичних аспектів та обґрунтування перспектив розвитку ресторанного бізнесу на мезорівні (на прикладі Одеського регіону).

У роботі розглядаються теоретичні аспекти планування розвитку сфери ресторанного бізнесу: визначено поняття «ресторанне господарство»; визначені методи розрахунку ресторанного господарства; розглянуто досвід ресторанної індустрії за кордоном.

Проаналізовано місце та значення ресторанного господарства для економіки Одеського регіону та визначено сучасний стан сфери ресторанних послуг; окреслені внутрішні конкурентні переваги ресторанного господарств в Одеській області.

Визначено стратегічні напрями розвитку сфери ресторанного бізнесу, надані пропозиції щодо можливих заходів активізації економічного розвитку та спрогнозовано ефективність ресторанного господарства Одеського регіону.

Ключові слова: ресторанне господарство, стратегічні напрями, розрахунок розвитку, харчові технології, прогноз показників, забезпеченість закладами.

ANNOTATION

Minkova A. V. «Justification of the prospects for the development of the restaurant business at the meso level (on the example of the Odesa region)».

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activity» under the master's program «Economics, planning and business management». Odesa National Economic University. Odesa, 2023.

The thesis consists of three chapters. The object of study is theoretical aspects and justification of the prospects for the development of the restaurant business at the meso level (on the example of the Odesa region).

The paper considers the theoretical aspects of planning the development of the restaurant business: the concept of "restaurant business" has been defined; methods of restaurant business calculation have been defined; the experience of the restaurant industry abroad has been considered.

The place and importance of the restaurant industry for the economy of the Odesa region has been analyzed and the current state of the restaurant services sector has been determined; the internal competitive advantages of restaurant businesses in Odesa region have been outlined.

The strategic directions of the development of the restaurant business sphere have been determined, proposals have been made regarding possible measures to activate economic development, and the efficiency of the restaurant economy of the Odesa region has been predicted.

Keywords: restaurant business, strategic directions, Odesa region, calculation of development, food technologies, forecast of indicators, provision of facilities.